

Causerie voor aankomende studentes Pharmacie, Leiden 1938

Nanny Hoedemaker (1915-2000)

Transcriptie 2000, Webversie 2005, door Laura Meilink

Waarom ga je pharmacie studeeren, is de vraag, die je in het novitiat vaak gesteld wordt. Wat antwoord je daar dan op? Ik vond Scheikunde en Plantkunde op de HBS plezierig, of: ik vind het altijd zoo interessant om in een apotheek rond te neuzen of pillen draaien lijkt me zoo aardig. Op al deze antwoorden valt niet veel te zeggen, want de een doet het hierom, de ander daarom en jullie zitten hier nu allemaal met elkaar met het vaste plan eens even te gaan studeeren en verwachten van mij te hooren, wat de studie der Pharmacie omvat. Natuurlijk kan ik niet volledig zijn en zullen jullie nog wel vragen hebben; aan 't eind wil ik deze zoover mogelijk gaarne beantwoorden. Daarom lijkt het mij het beste toe, dat ik eerst iets over de studie zeg en daarna over de eventueele toekomst voor de apothekers.

afb. 1: Nanny 2e van links op de burg bij het Botanisch Lab in Leiden

Als je Pharmacie studeert, behoort je tot de Philosophische Faculteit en doet eerst je candidaatsexamen L, G of K. L staat voorop terwijl dit niet de volgorde is van 't alphabet. Het is echter het meest gekozen examen en bestaat uit Scheikunde en Plantkunde met Natuurkunde als bijvak. Op het collegerooster kan je zien van welke professoren en welke uren je college en practica hebt. De practica zijn een zeer belangrijk gedeelte van onze studie en vullen ook bijna alle middagen. De scheikunde bestaat uit Organische en Anorganische. Dit laatste komt erg overeen met wat jullie vroeger geleerd hebt op de Middelbare School. Plantkunde is ook een hoofdvak en wordt door twee professoren gedoceerd, n.l. Prof Baas Becking de Algemeene Botanie en Prof. Lam de Systematische Botanie. Natuurkunde is een bijvak. Je loopt college en practica en doet tentamen en na je candidaats heb je nimmer meer iets, dat met natuurkunde te maken heeft. Dus laat je niet ontmoedigen als een toestel eens ingewikkeld is of niet werken wil. Een behulpzame assistent of hoogstens nog een middag op dezelfde proef.

Candidaatsexamen G is hetzelfde als L, alleen doe je daar in plaats van systematische botanie, mineralogie als 2e bijvak. Dit is interessant en wel van nut bij je verdere studie, je zou dat wel kunnen doen, maar aan botanie heb je meer. Je kan beter systematische botanie doen en mineralogie college erbij volgen. Daar de college's echter gelijktijdig zijn, zijn hier vele bezwaren aan verbonden. Candidaats examen K wordt bijna uitsluitend door biologen gedaan.

De tijd die voor het Candidaatsexamen gereserveerd wordt, is 3-4 jaar. De geheele studie duurt ongeveer 7 jaar. Je doet aan 't eind van 't eerste jaar college bij dr van Alphen een Practicumtentamen Organische Scheikunde alvorens het 2e jaar te mogen volgen. Werk hier hard voor, want als je zakt, kan je er de heele vacantie aan werken, maar als je dan weer zakt, ben je er een jaar mee achterop. Na 2 jaar ben je klaar met de college's en practica voor je candidaats. Je moet dan dus werken voor de diverse tentamens. Hiervoor wordt meestal ruim een jaar gerekend en gedurende die tijd ben je niet ingeschreven [aan de universiteit]. Daar je anders door de nieuwe collegegeld regeling 5 of 6 jaar ingeschreven zou moeten zijn en er van overdag college lopen en practica volgen en 's avonds hard studeeren toch over 't algemeen niet veel komt. [Zij bedoelt hier dat het zonde van je geld is, om in dit studiejaar ingeschreven te staan bij de Universiteit.]

Na je candidaatsexamen kom je pas in het Pharmaceutisch Laboratorium. Voor dien tijd ben je een zwerver, die nergens thuis hoort. Op scheikunde hoor je niet, het is het rijk der chemici. Plantkunde leeft voor de biologen en heeft voor de Pharmaceuten wel een oogenblikje over en op college [Natuurkunde] verdwijnt je in de groote massa medici, die samen met je het eerste jaar de college's volgen. Maar na je candidaats krijg je een eigen gebouw in de Hugo de Groot straat, met professoren alleen voor de Pharmaceuten. Je studie bestaat dan uit Pharmaceutische chemie en Botanie. Je werkt practisch op het laboratorium voor de practische apothekersexamens, maar moet eerst na ongeveer 3 jaar je doctoraal examen doen, alvorens apothekersexamen 1e gedeelte te mogen afleggen. En pas daarna kom je aan het werk in de apotheek toe, pillen, poeders, dranken, injecties enz. Je vaardigheid in deze vakken toon je op het apothekersexamen 2e gedeelte en dan na ongeveer 7 jaar ben je afgestudeerd en wat dan?

Als apotheker kan je verschillende richtingen op.

1. Promoveeren. Dat wordt niet veel gedaan.
2. Op een pharmaceutisch of chemisch laboratorium. Dit is een zeer begeerd baantje. Je kan dan nog wetenschappelijk werken, onderzoekingen doen en dergelijke, bij voorbeeld op een keuringsdienst. Veelal worden hier echter chemici benoemd.
3. Een apotheek. Hierbij bestaat het z.g. provisoraat. De provisor is een apotheker die werkt in een apotheek, die niet van hemzelf is, maar van de weduwe van de apotheker of zijn nakomelingen. Is er in een plaats een apotheker en overlijdt deze, dan mag zijn familie de apotheek behouden. Maar aan het hoofd van iedere apotheek moet een apotheker staan; die de verantwoordelijkheid draagt voor alles wat er in de apotheek gemaakt wordt. Dit baantje is een provisorsbaantje en wordt vaak door meisjes waargenomen, daar jongens meer willen verdienen en daarom liever zelf een apotheek beginnen. Dit [een eigen apotheek] is zeer kostbaar en er is veel risico aan verbonden. Maar door de nieuwe wetten, dat een dokter geen apotheek mag beginnen als er reeds een apotheker in die gemeente is gevestigd, is de bestaansmogelijkheid wel vergroot.

Natuurlijk zijn de verdiensten veel verminderd de laatste jaren, maar de toekomst der apothekers is nog niet zoo slecht, dat ik jullie er pessimistisch over zou moeten toespreken. Er zijn veel studenten tegenwoordig dus hoe het over 6 jaar zal zijn, als jullie afstuderen, dat weet ik niet. Maar toen ik noviet was, hield er iemand een causerie Pharmacie. Zij was zeer pessimistisch gestemd en wilde je bijna afpraten te gaan studeeren. Ik werd er bang van en nu ik bijna klaar ben en aan personen, die het kunnen weten, vraag, wat zou de toekomst worden, dan zeggen ze, oh, een baantje daar hoef je niet bezorgd over te zijn, dat krijg je altijd nog wel; dus waarom zou ik jullie het studeeren afraden als er toch nog niemand werkeloos rondloopt. Ook hier is natuurlijk wel een enkele uitzondering, die de regel bevestigt. Wel is er een rapport uitgegeven over de academisch gevormden in de toekomst en hierin staat dat er in 1938-1940 wel een groot aantal studenten klaar zou komen, dus dat er dan wel een te groote toevloed van apothekers kan komen.

Voor dat je gaat studeeren moet je ook wel bedenken dat de studie 7 jaar duurt, dus nogal kostbaar is in deze tijdsomstandigheden, in ieder geval veel duurder is dan rechten. Dat je veel boeken nodig hebt (welke boeken, dat hoor je wel op de eerste college's). en dat je de practica ook ieder afzonderlijk nog iets kosten. Dus ik kan iedereen aanraden, als je het kunt en mag gaan studeeren, doe het. Je denkt wel eens wat ben ik begonnen, al dat gestamp voor 't candidaats bij voorbeeld, hoe leer ik het ooit. Maar het valt mee en hoe verder je komt, des te meer aardigheid krijg je erin, tenminste, zoo is het bij mij gegaan en ik zal er nu vast wel geen spijt meer van krijgen.

Alvorens deze uiteenzetting over de studie der Pharmacie te beëindigen, nog iets over het apothekersassistenten-examen. Dit is geen academisch examen. Enkelen van jullie hebben misschien al eens in de apotheek gewerkt. Professor Zwikker, de professor van Pharmaceutische Scheikunde na je candidaats, wil niet dat je op het laboratorium komt als je het examen niet hebt gedaan (met goed gevolg). Dit is nu de reden van veel oponthoud als je eindelijk door je candidaats bent en je moet dan nog beginnen met in een apotheek te werken. Daarom is het zeer aan te raden het er in je eerste jaar

bij te doen. Het is het mooiste om het te doen een jaar voor je gaat studeeren, je leert dan de werkzaamheden in de apotheek kennen en krijgt dan eenigszins een idee of het je al of niet aan staat. Maar jullie gaan nu studeeren en je kan het er in je eerste jaar wel bij doen. Je doet dan in October of November van je tweede jaar examen. Je hebt niet veel tijd voor jezelf over, maar je hebt er later veel voordeel van. Het is het gebruik om 2 a 3 avonden en een vrije middag practisch te werken. Wanneer, spreek je wel af met je apotheker. Bovendien moet je een theoretische cursus volgen in Latijn, Receptuur, en Plantjes. Deze cursus wordt gehouden in Den Haag en in Leiden. In Den Haag staat het geheel onder leiding van Juffrouw Offerhaus. Hier in Leiden van de apotheker Kok (van het Rapenburg) en dr Metz (van de Lammenschansweg). Als je in Den Haag woont, kan je het natuurlijk beter daar doen, daar je anders nooit thuis bent en 's avonds niet meer naar Leiden hoeft. Het assistents examen biedt nog een voordeel wat betreft de stage van het apothekers examen 2e gedeelte. Je moet dan een half jaar practisch werken tegen 1 jaar als je geen examen gedaan hebt.

afb. 2: Nanny (r.) met studievriendinnen in de Hortus in Leiden.

Langzamerhand zullen jullie wel denken, dat de studie der Pharmacie zwaar, moeilijk en vermoeiend is, maar het valt mee, als je het op een geschikte manier inkleedt. Daarom, werk flink, dan gaat alles beter. Kijk thuis eens iets na voor de practica. Zoek op anorganische scheikunde met belangstelling naar je stofjes. Schiet je in 't begin op, dan krijg je er aardigheid in. Als je goed werkt, de tijd, die je werken moet, blijft er nog tijd over voor liefhebberijen en dan zal je nooit spijt van je keus hebben.

Vergeet ook de VVSL vooral niet. Blijf daar direct geregeld komen, want door de drukte in je eerste jaar, kom je er toe haar te verwaarlozen en je student zijn omvat meer dan de pharmacie. Voor de pharmaceuten, niet kandidaten, bestaat er een vereeniging, Panacea. Wordt hier lid van. Je leert je studiegenoten – niet VVSL leden kennen er worden lezingen en excursies georganiseerd.

September 1938